

Αρ. 513. 1843

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

• 1935 •

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΙΔΡΥΤΗΣ·ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Α. ΣΦΕΝΔΟΝΗΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ, ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ,
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ, ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΙ

ΔΕΚΑΕΤΗΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

— ΕΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ —

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ:

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 65

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΥΠΟΙΣ ΜΙΧ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

41 · ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ · 41

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΣ

[Τὴν 20ὴν Ἰουλίου π. ἔ. ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ὁ Γεώργιος Γρατσιατός Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τὸ «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον» τοῦ ὁποῦ ὁ ἐκδότης ηὐτύχησε νὰ ἔχη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Καθηγητὴν τὸν ἐκλιπόντα ἐπιστήμονα, παραθέτει κατωτέρω, ὡς ἐλάχιστον φόρον εὐγνωμοσύνης, τὸν ἐπικήδειον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεωργίου Γρατσιατοῦ, ὁ σεβαστὸς Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Κύριος Ἰ. Κ. Βογιατζίδης].

Πόσας φορές μελειῶν ἢ διδάσκων ἀπὸ τῆς ἐδρας τοὺς στίχους τοῦ προσφιλοῦς σου ποιητοῦ, δὲν ἐφαιδρύνετο αἴφνης ἡ ψυχὴ σου, δὲν ἀνεξωγογεῖτο τὸ πρόσωπόν σου, δὲν ἔλαμπαν οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ ἀνυπόκριτον χαρὰν καὶ ἰκανοποίησιν, διότι μέσα εἰς τοὺς στίχους αὐτοῦ τοῦ Ὁρατίου ἀντύρισκες τῆς ἰδικῆς σου ζωῆς τὸ ἔμβλημα, ἀνεγνώριζες ὅτι εἰς αὐτοῦ τοῦ ἰδικοῦ σου βίου τὸ ἰδανικὸν ἐνσαρκώνεται!

«Ὀλιγαρκῆς ζητῶ νὰ ζῶ· ἀρκεῖ μόνον τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν μου ἀκμὴν μέχρι τοῦ γήρατος νὰ ἠμπορῶ νὰ διαθέτω εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης».

*Fruī paratis, et valido mihi,
Latōe, dones, ac precor, integra
cum mente, nec turpem senectam
degere, nec cithara carentem.*¹

Καὶ πράγματι. Εἰς ἡλικίαν 66 ἐτῶν διατηροῦσες ὅλην τὴν ἀκμὴν τῆς δραστηριότητος τῶν νεανικῶν σου χρόνων, ὅλην τοῦ πνεύματός σου τὴν δρασερότητα, διὰν ἀκμαιότατον καὶ θαλερώτατον σὲ ἀνήρπασεν αἴφνης, γθές, ὁ θάνατος, ἐκ μέσου τῆς ἀπωροφανισμένης οἰκογενείας σου, τοῦ ὀμίλου τῶν μαθητῶν σου καὶ τοῦ φιλικοῦ κύκλου τῶν συναδέλφων σου.

Ὁ Γεώργιος Γρατσιᾶτος γεννηθεὶς εἰς τὸ Ἀργοστόλι τῆς Κεφαλληνίας, ἐσπούδασεν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Εἰσελθὼν ἔπειτα εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἀνῆλθεν ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας τοῦ καθηγητοῦ, τοῦ γυμνασιάρχου, γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ συμβούλου, διακοιθεὶς εἰς τὴν ἐξυπηρετήσιν τῶν καλῶς νοουμένων συμφορόντων τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ὑπόδειγμα λειτουργοῦ φωτισμένου, ὅσον ὀλίγοι τῆς ἐποχῆς του. Τὸ 1926 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς κλασσικῆς φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπου εὐδοκίμως ἐδίδαξε τὰ λατινικὰ γράμματα καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν, μέχρι σήμερον.

Νοῦς φιλοσοφικὸς ὁ Γρατσιᾶτος, προσπαθεῖ παντοῦ ν' ἀνέροχεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων εἰς τὴν γνῶσιν αὐτῶν καὶ ν' ἀναζητῆ λύσεις τοῦ αἰνίγματος τοῦ κόσμου, τοῦ αἰνίγματος τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς φοιτήσεώς του ζητεῖ νὰ ἀνεύρη τὴν πραγματικὴν βᾶσιν τοῦ ποινικοῦ τῆς κοινωνίας νόμου. Ἀναζητεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπινοοθώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς δικαιοσύνης, ἂν πρόπη νὰ νοῆται ὡς ἀποκατάστασις τῆς γενομένης ζημίας, ἤτοι ὄλων τῶν ὑλικῶν συνεπειῶν τῆς ἀδικίας. Καὶ σπεύδει νεαρὸς ἀκόμη, φοιτητὴς νὰ μεταφράσῃ ἐκ τῆς ἰταλικῆς τοῦ Ἐγγέλιανου Ἰταλοῦ φιλοσόφου Ἀυγούστου Βέρα τὸ ἔργον « περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς ».

Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀπαρχὴ τάσεώς του πρὸς φιλοσοφικὴν διανόησιν, μὲ τὴν ὁποίαν πραγματεύεται καὶ τὰ φιλολογικὰ του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μαθήματα. Τί σημαίνει ἡ θρησκευτικὴ πνοὴ καὶ μυστικὴ ἐκείνη παραφορὰ, ἣν ἀποπνέει τὸ τέταρτον βουκολικὸν ποίημα τοῦ Βεργιλίου, κατὰ τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου μέλλει ὁ κόσμος νὰ ἀνακαινοσθῆ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ κατὰ μικρὸν ἐπανερχόμενος ὁ Χρυσοῦς Αἰὼν; Καὶ ἰδοὺ ἐπανέροχεται ἡ παρθένος· λέγει ὁ ποιητὴς. Ποῖον εἶναι τὸ παιδάκι, μὲ τὸ ὁποῖον συνάπτεται ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία τοῦ κόσμου; ἔρωτᾷ ὁ Γρατσιᾶτος². Εἶναι πραγματικόν, εἶναι φανταστικόν; Ὁ μέγας

¹ Q. Horatii Flacci. Carmina, I, XXXI, Στίχ. 17ῆ. Lipsiae, 1912.

² Γ. Γρατσιᾶτου, Δύο διαλέξεις κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς δισχιλιοτοῦς ἑπετειῶν τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ Βεργιλίου, ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1930, σ. 20ῆ.

Κωνσταντίνος εἰς τὸν λόγον του πρὸς τοὺς ἁγίους Πατέρας κατὰ τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἐξηγῶν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τετάτου τοῦ Βεργιλίου βουκολικοῦ ποιήματος, πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι ὁ Βεργίλιος προλέγει συγκεκαλυμμένως τὴν ἔλευσιν τοῦ σωτῆρος· «ἦκει παρθένος αὐθις ἄγους· ἔρατὸν βασιλῆα· τίς οὖν ἄρ' ἂν εἶη παρθένος ἢ ἐπανήκουσα; Ἄρ' οὖν οὐχ ἢ πλήρης τε καὶ ἔγκυος γενομένη τοῦ θείου πνεύματος; Καὶ τί τὸ κωλύον τὴν ἔγκυον τοῦ θείου πνεύματος κόρην εἶναι ἀεὶ καὶ διαμένειν παρθένον;»

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φιλοσοφῶν ὁ Γρατσιᾶτος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς λογοτεχνικῆς ἀξίας τοῦ Βεργιλίου. «Καθ' ὃν χρόνον, λέγει, ἐκβάλλονται, ὡς μὴ ὠφελεν, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν κλασσικῶν γυμνασίων τὰ γράμματα τὰ λατινικὰ ὡς δῆθεν ἀνωφελῶς ἐπιβαρύνοντα καὶ δευῶς ἐπιθολοῦντα τὴν μαθητικὴν διάνοιαν· καθ' ὃν χρόνον βάλλονται λίθοι ἀναθέματος κατὰ τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων, ὡς ἀχρήστων καὶ νεκρῶν, ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐρχόμεθα νὰ ἀνατάμωμεν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιφανεστάτου τῶν λεγομένων νεκρῶν ἐκείνων συγγραφέων, τοῦ ποιητοῦ Βεργιλίου. Μετὰ πάροδον εἴκοσι αἰῶνων δὲν λέγονται ἐπικήδειοι εἰς νεκροῦς· ἀλλ' ἐξαγγέλλονται ὕμνοι εἰς ἀθανάτους· καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἀρχαῖοι κλασσικοὶ συγγραφεῖς· καὶ θὰ εἶναι ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἡμερώσεως φωτίζει τὴν ἀνθρωπότητα», προσθέτει ὁ Γρατσιᾶτος.

Ἄν εἶναι ἀληθές ὅτι τὰς ἰδέας, ἀπὸ πνευματικῆς ἀτόψεως, τῆς ἐποχῆς μας ἀποτελοῦν ὅλοι οἱ τρόποι, μὲ τοὺς ὁποίους αἰσθανόμεθα, σκεπτόμεθα, ἐνεργοῦμεν, ὅσοι διὰ τῆς παραδόσεως ἐκλήροδοτήθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν παρούσων γενεᾶν καὶ οἱ δημιουργοὶ τῶν ὁποίων χάνονται ἀφανεῖς ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἐκπεμφθεῖσαν ἀκτινοβολίαν των, ὁ Γεώργιος Γρατσιᾶτος εἶναι ἓνας ἐκ τῶν τοιούτων δημιουργῶν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ δύναμις τῆς φωνῆς του, ὁ τόνος τῆς ὁμιλίας του, ἡ πειστικότητα τῶν ἐπιστημονικῶν του ἐπιχειρημάτων, ὡς γυμνασιάρχου, ὡς γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ὡς ἐκπαιδευτικοῦ συμβούλου, ὡς καθηγητοῦ, τὸ ἠθὸς του, εἶναι ἡ δημιουργὸς ἐν τῇ παιδείᾳ ἡμῶν δύναμις τοῦ Γρατσιᾶτου¹. Αὕτη ὑπεράνω χώρου, ὑπεράνω χρόνου, ἀκτινοβολεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν του, μεταμορφώνει ὅλην τὴν δημιουργικὴν δυναμικότητα αὐτῶν, σὰν φωτιὰ πὺρ καίει, σὰν πηγὴ φωτὸς πὺρ ἐκπέμπει ἀκτῖνας, μεταλαμπαδεύεται εἰς τοὺς νέους καὶ δημιουργεῖ τὴν προσπάθειαν πρὸς μίμησιν, τῆς ὁποίας ὑπόδειγμα προσφέρει ἑαυτὸν ὁ Γρατσιᾶτος.

Καὶ ὡς τοιοῦτον πνευματικὸν ἐργάτην καὶ δημιουργὸν τοῦ ἔθνους τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης σὲ προσπέμπει δι' ἐμοῦ σήμερον εἰς τὴν ὑστάτην σου κατοικίαν· γαίαν ἔχοις ἑλαφράν, ἀείμνηστε Γρατσιᾶτε!

21 Ἰουλίου 1934

¹ Kurt. Breysig. Persönlichkeit und Entwine Klung. 1925 σ. 106έ.